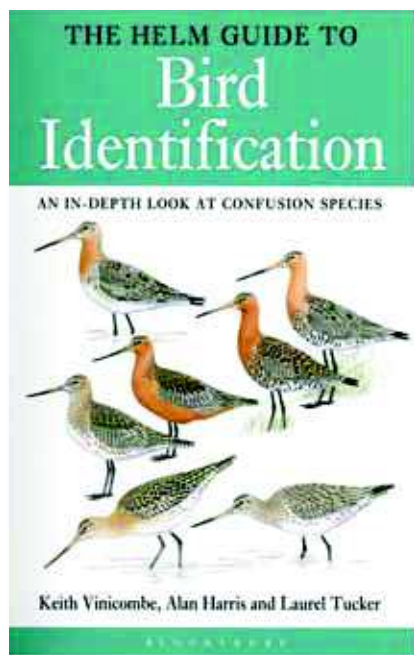

Līdzīgo sugu noteicējs – vērtīgs papildinājums putnu vērotāja zināšanām

Nesen iegādājos jaunizdoto “Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species” (Vinicombe *et al.* 2014). Mans vērtējums – ļoti laba un nodēriģa grāmata putnu vērotāju zināšanu papildināšanai, kā atšķirt daudzas savstarpēji līdzīgās putnu sugas un pasugas. Šī grāmata, manuprāt, ir cienīga kļūt par Nr.2 uzreiz aiz *klasiskā kolinsa* (Mullarney *et al.* 2000).

Putnus sāku vērot 2000. gada 15. maijā, kad, iepriekšējā vakarā nopircis binokli, pirmo reizi devos dabā ar mērķi vērot putnus. Un ar to pietika, lai tas mani tik ļoti aizrautu, ka putnošana pēdējos 15 gadus man ir ne tikai sirdslieta, bet jau sen ir kļuvusi par dzīvesveidu. Lai pilnveidotu savas zināšanas un pieredzi putnu pazīšanā, esmu iegādājies kaudzi visdažādāko putnu noteicēju, faktiski, tikko kaut kas jauns un labs tiek izdots putnu noteikšanas literatūras žanrā, tas uzreiz ir manā krājumā. Tieši tā arī pasūtīju 2014. gada marta sākumā izdoto “Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species”. Un bija vērts to iegādāties!

Pirmais iespaids pēc grāmatas saņemšanas un pirmreizējās pārlaipošanas –

ļoti laba! Šis iespaids nemainās arī nākamajās dienās, grāmatu jau studējot detalizētāk. Šajā noteicējā daudzām sugām īpaši uzsvērtas tādas putnu noteikšanā būtiskas pazīmes, kurām citos noteicējos uzmanība vispār nav pievērsta vai ir pievērsta nepietiekami vai garāmejojot. Turklāt noteicējā, atšķirībā no citiem, iepriekš izdotajiem, putnu sugas un pasugas pa lappusēm kārtotas pēc savstarpēji līdzīgo sugu principa – savstarpēji līdzīgie un viegli sajaucamie putni salīdzināti grupās (piemēram, melngalvas zoss pasugas, mazās peldpīles, *Aythya* ģints pīles, lijas, klijkaijas, čakstes, dažas ķauķu sugas, ķeģi u.c.) atsevišķās lappusēs vai atvērumos, izceļot vizuāli līdzīgo putnu sugu būtiskākās atšķiršanas pazīmes gan attēlos, gan teksta aprakstos, kas veicinās prasmi putnus labāk un ātrāk atpazīt dabā, kā arī vēlāk pēc fotoattēliem, videoierakstiem vai lauka piezīmēm.

Uzreiz piebildīšu, un tas jāņem vērā katram, kas šo grāmatu vēlas iegādāties, – šajā noteicējā nav iekļautas visas Latvijas un Eiropas sugas. Es pat teiktu, te nav daudzu Latvijas putnu sugu. Un nav vajadzīgs, jo tas nav šā noteicēja mērķis – autori ir atlasījuši tās putnu sugas un pasugas, kuras ir visvieglāk sajaukt. Grāmatā nav iekļautas putnu sugas, kuru vizuālās pazīmes, autoruprāt, ir tik tipiskas, ka grūti tos būtu sajaukt ar kādu citu putnu sugu. Piemēram, no pūcēm *līdzīgo sugu noteicējā* ir tikai par ausaino un purva pūču atšķiršanu. Grāmatā iekļautas Lielbritānijā regulāri novērojamas sugas, kas var sagādāt noteikšanas grūtības vidējam putnu vērotājam, kā arī iekļauti retumi, kurus putnu vērotājs varētu sajaukt ar kādu no parastajām sugām. Lai šeit lasītājs nemulst – Latvijā ir ļoti daudz tādu pašu putnu sugu kā Lielbritānijā, un otrādi. Tāpēc šī grāmata Latvijas putnu vērotājam ir tikpat nodēriģa kā britu putnotājam.

Manuprāt, šī grāmata ir kļuvusi par labu papildinājumu vai turpinājumu

1999. gadā izdotajam un Eiropas putnu vērotāju par labāko atzītajam *klasiskajam kolinsam* “The Most Complete Field Guide to the Birds of Britain and Europe”, kas 2010. gadā piedzīvoja otro, papildināto izdevumu.

Savos putnošanas pirmsākumos es pirmos astoņus mēnešus putnus vēroju un mācījos pazīt, izmantojot dažas agrāk Latvijā izdotas putnu grāmatas, kas putnu vērošanai un to pazīšanu labākai atpazīšanai nemaz tā īsti nederēja. Un tad 2001. gada februārī es beidzot dabūju *klasisko kolinsu*! Toreiz, pirmo reizi atverot *klasisko kolinsu*, es apstulbu – šķita, ka nav iespējams vēl labāk parādīt visus Eiropas putnus un uzsvērt svarīgākās pazīmes to atšķiršanai. Faktiski līdz ar šīs grāmatas iegūšanu es putnu vērošanu sāku vēlreiz. 15 gadus šī lieliskā grāmata ir noturējusies pirmajā vietā kā labākais vispārīgais Eiropas putnu sugu un pasugu noteicējs gan iesācējiem, gan pieredzējušiem putnu vērotājiem ikdienas lietošanai. Protams, ar laiku katrs nopietns putnu vērotājs iegādājas vēl citus, specifiskākus un detalizētākus noteicējus.

Izpētot “Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species”, secināju, ka, ja tālajā 2001. gada februārī manā priekšā būtu abas šajā rakstā minētās grāmatas un es drīkstētu izvēlēties tikai vienu, toreiz es kā iesācējs ar vājām zināšanām par putnu atšķiršanu grāmatu “Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species” tomēr pirktu kā otro, uzreiz pēc pirmās – *klasiskā kolinsa*. Godīgi sakot, tolaik es vislabprātāk tomēr būtu nopircis uzreiz abas grāmatas. Kā jau teicu, *līdzīgo sugu noteicējā* nav visas Latvijas sugas – liela daļa iztrūkst, un tas ir vienīgais iemesls, kāpēc šo grāmatu neiesaku topošajam putnotājam vai iesācējam pirkt kā pirmo. Jo *klasiskajā kolinsā* ir visas Eiropas putnu sugas.

Lielākā daļa *līdzīgo sugu noteicējā* iekļauto sugu ir arī Latvijas ornitofaunā. Grāmatā ir ne tikai kvalitatīvi attēli, bet arī daudz būtiska teksta ar

putnu aprakstiem, tajā skaitā ne tikai par putnu izskatu un apspalvojuma un ķermeņa daļu krāsu, bet arī sugu savstarpējām izmēru atšķirībām, ķermeņa siluetei, ķermeņa daļu izmēriem un proporcijām, uzvedību u.tml. Iesācēju teksta daudzums varētu nedaudz biedēt, bet velti, ja apgūta putna "topogrāfija" – ķermeņa daļu nosaukumi un spalvu veidi un to izvietojums, tad problēmu nebūs. Tieši otrādi, jāreķinās, ka, turpinot putnot, pieaugot zināšanām un pieredzei, agri vai vēlū būs jāiegādājas viens no pašreiz nopietnākajiem putnu noteicējiem – "Advanced Bird ID Handbook. The Western Palearctic" (van Duivendijk 2011) –, tur visām Rietumu Palearktikas putnu sugām un pasugām ir tikai apraksti bez attēliem.

Starp citu, *līdzīgo sugu noteicējā* putnu apspalvojuma u.c. atšķirīgo pazīmju (pēc dzimuma, vecuma un sezonas) apraksti ir daudz plašāki un detalizētāki nekā *klasiskajā kolinsā*. Savukārt putnu zīmējumu kvalitāte – gandrīz visām sugām tikpat laba kā *klasiskajā kolinsā*.

Secinājums – "Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species" ir vērtīga un putnotājam noderīga grāmata un veido optimālo ikdienā lietojamo tandēmu ar *klasisko kolinsu*. Nešaubos, ka daudzu putnu vērotāju mugursomās un grāmatplauktos noteikti ieguls arī *līdzīgo sugu noteicējs*. Ikvienam topošajam putnu vērotājam un tam, kurš tikai nesen aizrāvis ar šo lielisko nodarbi, es iesaku to

noteikti nopirkt un, ikdienā putnojot, lietot abas šīs vērtīgās grāmatas.

Visus savus putnu noteicējus ikdienā mēs lietojam divējādi – ņemot līdzi dabā un lietojot lauka apstākļos, kā tas ir ar *klasisko kolinsu* un vēl dažiem citiem, vai arī mājās pie grāmatplaukta pirms vai pēc putnošanas. Taču šis – *līdzīgo sugu noteicējs* – noteikti ir grāmata, ko ir vērts vienmēr nēsāt līdzi putnošanas gaitās. Pieredzējuši putnotāji tādā gadījumā *klasisko kolinsu* varētu atstāt mājas.

Tas arī viss. Gan jau kaut ko svarīgu esmu te aizmirsis piebilst par šo grāmatu, bet to būs iespējams pamānīt ikvienam pašam, kas šo grāmatu nopirks un lietos, un dalīties arī savās pārdomās un vērtējumā.

Lai mums visiem vienmēr daudz putnu visapkārt!

KASPARS FUNTS,
kasparsfunts@gmail.com

Literatūra

- Mullarney K., Svensson L., Zetterstrom D., Grant P.J. 2000. The Most Complete Guide to the Birds of Britain and Europe. London: Harper Collins Publishers, 399 lpp.
- van Duivendijk N. 2011. Advanced Bird ID Handbook. The Western Palearctic N. van Duivendijk 2011. London: New Holland Publishers, 416 pp.
- Vinicombe K., Harris A., Tucker L. 2014. The Helm Guide to Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species 2014. London: Christopher Helm, 398 lpp.

Summary

"Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species" – extra value to birdwatchers knowledge /Kaspars Funts/ Recently purchased a newly issued "Bird Identification. An In-Depth Look at Confusion Species". My rating – a very good and useful book for birdwatchers which can state as an extra supplement to the knowledge and help increase experience to identify mutually similar species and subspecies. This book, in my opinion, deserves to become the No. 2 after the 'Classic Collins'.